

Politizacija upiranja korupčnosti

Janez Pečar*

Napravi svoje uradnike bogate, da bi izvrševali tvoje zakone
(Nasvet iz starega Egipta, okoli l. 2000 pred n. š.)
Po W. Middendorf, Kriminalistik 1985/3 s. 160 in 1995/5 s. 276

Koruptibiliteta postaja v sodobnem svetu vedno bolj ne le kazenskoopravno, marveč predvsem moralno in etično vprašanje, ki ga poleg kriminologije poudarjajo tudi druge discipline in ne nazadnje celo politika. To se je še posebej pokazalo v Sloveniji z ustanovitvijo protikorupcijske lige, s tovrstnim gibanjem političnih strank v opoziciji, z različnimi konferencami in nasploh s politizacijo protikorupcijskega boja, kar pa se skoraj v ničemer ni odrazilo v uradni državni kriminalni politiki. Izjema je le nastanek Vox-a, službe predsednika vlade, ki daje državljanom možnost, da sporočijo vladi najrazličnejše nepravilnosti. Politične razprtije ob spopadanju s korupcijo niso bile produktivne in javnosti na splošno niso mobilizirale, četudi se je v javnomnenjskih raziskavah skoraj polovico anketirancev strinjalo s protikorupcijskimi prizadevanji. Nekatere politične stranke v opoziciji so zasnovale protikorupcijsko gibanje predvsem na političnem pragmatizmu in populizmu ter strankarskih motivacijah, toda brez znanja, organizacije, načrtovanja, preverjanja in opredelitev, kaj korupcija sploh je. Uporabile so ga predvsem za svoje politične cilje in ne za preprečevanje korupčnosti. Zato se je protikorupcijsko upiranje izkazalo kot temeljni konflikt med določenimi strankarskopoličnimi interesi in državo oziroma družbo. Ne glede na to pa je bil s tem vendarle načet pomemben kriminalnopolitični problem, odprto je bilo javno obravnavanje določenih deviacij, mobilizirana javnost, državne institucije pa opozorjene na pomanjkljivosti, ki jih velja v prihodnje načrtno ter instrumentalizirano odpravljati predvsem z dogovorjeno dolgoročno kriminalno politiko oziroma preprečevanjem.

Ključne besede: politične stranke, politizacija, korupcija, korupciologija, protikorupcijska politika, zaupanje, javna občila

UDK: 323.23:343.351/353

Kairski kongres Združenih narodov o preprečevanju kriminalitete in obravnavanju prestopnikov (maja 1995) je med drugim zlasti poudaril nevarnost korupcije za katerokoli demokratično institucijo in še posebej njeno škodljivost za manj razvite narode in male države. Pa ne le zanje. Zaradi visokih podkupnin so neredko posamezni posli veliko dražji kot bi bili sicer, če teh kriminalnih pojavov ne bi bilo. Cena gospodarjenja se torej zaradi korupčnosti znatno zvišuje in to predvsem zaradi dobička tistih, ki so vpleteni v posamezne posle. Hkrati pa so v Kairu še posebej načeli prikritost korupčnosti, zaradi česar so marsikje popolnoma brez moči in nobena protikorupcijska zakonodaja ne more priti temu, čedalje bolj razširjenemu pojavu, do živega. **Koruptibiliteta postaja torej vedno bolj moralno in etično vprašanje sodobnega poslovnega sveta**, v katerem delujejo pomembni ljudje, tako v zasebnem kot v javnem sektorju, ki se dajejo kupiti in podkupovati, ki jemljejo in dajejo podkupnine ali sprejemajo in omogočajo različne prednosti tako zase kot za druge. Ključni pri tem so zlorabljanje oblasti in moči ter dobiček, ki ga imajo udeleženci na tej ali oni strani. V tem je vsa anatomija koruptibilitete, s katero se »javno« spreminja v »zasebno« in pred katero se ne morejo ubraniti ne v gospodarstvu, ne v politiki, ne v znanosti, ne v kulturi in celo ne v športu. Koruptivne dejavnosti pronicajo v vse sloje. Organizirani kriminal geografsko ne pozna meja in hkrati vedno pome-

ni določeno krizo — predvsem krizo morale prav določenega poklica. Zato postaja korupčnost sestavina, ki jo je najti v politiki in policiji, od ekonomike do vzgoje in od izobraževanja do industrije. Skratka, povsod in že od nekdaj, toda v zadnjih letih čedalje bolj in v vedno bolj nevarnih oblikah, še posebno, če se na posameznih področjih združujeta kriminalno podzemlje in politična elita, ali če, kot pri nas, ni potrebnega odziva na korupciogene tokove, ki naravnost **vabijo k izrabljanju posameznih priložnosti** (tako zakonitih kot nezakonitih) **za neodgovorno, amoralno, nemoralno in nezakonito prilaščanje**, zlasti tistega, kar je bilo nekoč skupna last.

Pomislek, da smo pri tem kot družba oškodovani za težke milijarde ni kriminalnopolitična paranoja, ampak opozorilo na korupčnost v slovenski družbi, v kateri se razširja gospodarski kriminal, krade družbeno premoženje, odliva denar v tujino, izgublja pregled nad imetjem in še marsikaj, pri čemer je naša »pravna država« pogosto namerno »blokirana« in ni videti želje po izboljšanju razmer. Prenekateri ljudje pa »kažejo« očitno mešanico korupcije samoslužne politike in golo administrativno nekompetenco.¹ Ker je to pojav, ki se je razmahnil, ne le pri nas, ampak še posebno v državah realnega socializma, menijo, da razvoj zasebnitva omogoča razmah korupcije in nakazuje neuspešnost reform in da je podkupljivost pogostejša predvsem zaradi zasebnitva. To je gotovo razlog več za korupciogenezo v deželah postsocializma, toda kairski kongres je potrdil, da vendarle ni samo to.

* Janez Pečar, diplomirani pravnik, doktor znanosti, redni profesor za kriminologijo, 61000 Ljubljana, Rozmanova 2.

¹ Kos, M.: Odprtost duha, Delo, 25. 5. 1995, s. 34/5.

Boj proti podkupovanju, ki so ga v Sloveniji po letu 1994 začele nekatere politične stranke v opoziciji, je pokazal, da ne gre le za korupcijo, ampak za splošno nezadovoljstvo z državo in njeno politiko, ki je pretežno v rokah strank, nasprotnih opoziciji. In kar je bilo storjenega, je spet potrdilo, da ne gre za kriminalno prevencijo na področju gospodarske kriminalitete in s tem tudi koruptnosti, marveč za dosti več, kar gotovo ne sodi v strokovno obravnavanje tiste plasti kriminalne politike, kateri so bile namenjene dejavnosti strank slovenske politične opozicije. In čeprav so se akcije naslanjale na ljudi predvsem spodaj, niso segale višje in niso povsem zajemale tistih, ki bi lahko bili dejavnik družbene koruptnosti, to pa so ljudje na oblasti, v politiki in gospodarskem poslovnem življenju, ljudi, ki imajo moč, da lahko bodisi korumpirajo ali postajajo korumpirani. Nasploh pa je vse skupaj potekalo brez kakršnekoli strategije in se pokazalo, da je »muha enodnevnicca« in predvsem sredstvo za nekaj čisto drugega od tistega, kar »se je prodajalo«. Toda kot pojav »protikorupcijskega boja« vendarle zasluži pozornost kriminologije. Že zaradi tega, ker je šlo za odzivanje na razmere in ker ljudje na splošno niso ostali neprizadeti. Vendar čustvenost v kriminalni prevenciji nikoli in nikjer ne zadošča. Potrebno je dosti več, zlasti pa organizacija, motiviranost, znanje, načrtnost, preverjanje predvsem pa vztrajnost doseči namen oz. cilj.

1. Zlorabljanje moči, oblasti in prednosti

Politično, gospodarsko ali kako drugače vplivne skupine in posamezniki ter nasploh višji sloji v slovenski družbi, so v obdobju t. i. tranzicije v veliki prednosti pred drugimi, zlasti zaradi možnosti bogatenja, izkoriščanja ustreznih priložnosti, razširjanja vplivnosti ter različnega povezovanja (lobiji) za prerazdelitev moči in s tem oblasti. Pri tem je gotovo zelo pomembno tudi, kako je v razmeroma majhni družbi razširjeno strankarstvo in kateri politični stranki ali strani, v delitvi na opozicijo in pozicijo, pripadajo posamezni vladni resorji ter kdo ima možnost obvladovati ne le posamezna področja, ampak tudi informacije, ki iz njih prihajajo. **Dominacija nad nečim**, predvsem pa tistim, kar je za slovensko družbo ključno, je **gotovo možnost za politično manipulacijo**. Manipulacija, kakršnakoli naj bi že bila, pa je hkrati vedno lahko instrument korupcije, kolikor ne le možnost zanjo. Zato nobena koruptibiliteta ni problem nekega prav določenega sloja ali samo neke politične skupine, somišljenikov ali prevratnikov, ampak je vedno odraz stanja, ki

dopušča izredno priložnost za najrazličnejše prikrivalne namene in največkrat tudi ugodnost, v kateri se predvsem gospodarska moč uporablja za politične cilje.

In prav v zadnjih letih, s prehodom v drugačen družbenopolitični sistem, gre pri nas za pre-razporeditev politične moči, ki ne more mimo tega, da se ne bi spreminjalo tudi gospodarjenje, ob hkratnih tokovih v njem in ob skrbi, **kako bodo vplivi odsevali v strankarski politiki**. Zato ima kakršnokoli izrabljanje moči in oblasti vedno zvezo z nekimi politikami. »Slovenska« kriminologija se bo morala navaditi na to, da bo v ozadjih, sicer redko odkritih pojavov korumpiranja, iskala njegove etiološke korenine v političnosti, predvsem takrat, kadar gre za količjak pomembne pojave. To nam dokazujejo že dosedanje »afere«, ki na sodišča bodisi sploh ne prihajajo, če pa pridejo, zastajajo na sredi poti ali celo brez epiloga.

Izkoriščanje moči, oblasti in prednosti, ki izhajajo iz obojega; ustvarjanje »sivih con«, povzročanje amoralnega stanja, prirejanje javnih škandalov, najrazličnejših družbenih nevarnosti, nepotrebne tveganja, sprejemanje pomanjkljivih norm, oviranje nadzorstvenih funkcij, lastninjenje mimo zakonov, divje privatizacije, neizpeljanost davčne reforme, socialna nepravičnost, zagovarjanje nepoštenosti kot pravila, nelegalni prenos premoženja, dopuščanje ustanavljanja »by pass« podjetij, onemogočanje lastninske revizije, opuščanje preverjanja izvora lastnine in pravilnosti delovanja privatizacijskih, razvojnih, investicijskih ter drugih skladov in agencije za prestrukturiranje, dopuščanje nezdržljivosti funkcij ter delovanje raznih lobijev (v politiki, gospodarstvu in drugje) **pelje ne le k patologiji politike, ampak k širši družbeni patologiji**. Z njo pa se poraja etiologija koruptibilitete globalnih slovenskih razmer, ki nato ustvarja »samopostrežno mentaliteto« in podpora načelu »nič ali malo dati in predvsem vzeti« ter jemati, če je le priložnost. To potrjuje oškodovanje družbene lastnine za 48 milijard SIT, ki ga, vsaj v moralnem in čustvenem pogledu, ne omilijo »prostovoljne uskladitve« in druge oblike opravičevanja njegovega dvomljivega upravljanja. Na koruptnost razmer hkrati kaže tudi ugotovitev, da je leta 1994 tožilstvo vložilo le eno samo tožbo.² Najhuje pa je, da se ni še nič zgodilo niti tistim, ki jim je bilo oškodovanje družbenega kapitala v revizijskih postopkih dokazano v milijonih mark.³

² Križnik/Čeh: Nekaznovano divje lastninjenje, Delo 9. 6. 1995, s. 3.

³ Logar, R., Intervju, Mag, 31. 5. 1995, s. 40.

Če je tako, potem je naša »koruptnost manipuliranje s sistemom, zato da bi sprevrgli porazdelitev dobrin, ki jih organizirana družba daje tistim, ki jim je bila namenjena ..., koruptorji pa redistribuirajo dobrine sebi ali svojim volilcem. Korumpiranje je dejavno in namensko«. ⁴

Koruptorjev ne zanimajo pravice drugih, njihovo delovanje temelji na politično določenem razločevanju med »močjo in oblastjo, javnim in zasebnim interesom, zakonitim in nezakonitim vplivom«. ⁵ Njihovo ravnanje izraža izhodišča politične moralnosti, ki prehaja v konfliktnost, toda pri nas se zaradi tega ne zgodi nič posebnega. Razgrabljanje družbene lastnine poteka zato pred našimi očmi, ne da bi kaj bistvenega storili, kajti politični pluralizem je, kot kaže, slovensko družbo tudi moralno onesposobil za ustrezno razločevanje »prav od neprav« in s tem tudi za poseganje v dogajanje zoper strukturalno nasilje nad slovensko družbo, ki je dovolj uspešno ne varujejo niti pristojni državni nadzorstveni organi, ki jih je čedalje več.

Fenomenologija zlorabljanja moči in oblasti je neskončno ustvarjalna in domiselna. Nastaja iz konfliktov skupnosti, ob kršitvah in prekoračitvah prava, v neodgovarjanju za škodo, storjeno s posameznimi dogodki, pojavi in procesi ter na različne druge načine, ki potrjujejo, da se pri nas razrašča kriminaliteta spoštljivih, mogočnih, elit itd. in hkrati dokazujejo, da sploh še nimamo meril za njihovo, ne le dojemanje, ampak tudi za ustrezno odzivanje nanje.

2. Ustvarjanje javnega nezaupanja

Našo, četudi razmeroma majhno družbo v zadnjih letih načenjajo različna vprašanja zaupanja in njegova vloga ter pomen za življenje zdajle in v prihodnosti, tako za posameznika kot za njegove skupine in državo v celoti. Ker smo majhni in nas obdajajo večji sosed, je naša moč nasproti njim predvsem odvisna od tistega, kar smo sami, znotraj in kar smo v razmerjih z drugimi. Celó v kriminologiji prihaja do problematiziranja zaupanja, ki nima le politične konotacije, ampak je obravnavano tudi drugače. Toda v zvezi s koruptibiliteto mu ne gre pripisovati samo ozke disciplinarne vloge, ampak predvsem povezane z življenjem, ki ga imamo v svoji novi državi, takšni kakršna je.

⁴ Blalock, s. 184.

⁵ Johnston, s. 175.

Pisci v družbeni teoriji se zato sprašujejo o konceptu zaupanja in sicer⁶: ali obstajajo različne vrste zaupanja, ali je zaupanje omejeno na različne vire, kako naj bi ga povečali, odvisno od obravnavanja družbene, gospodarske in politične strukture in kulture? Po mnenju nekaterih je zaupanje v bistvu razmerje do funkcionalnih zahtev pri predvidljivih družbenih pričakovanjih. Družbeni sistem zaupanja je potemtakem kot denar, ki je splošno sredstvo za menjavo. Zato zaupanje in nezaupanje nista nekaj nasprotujočega, ampak funkcionalno enakovrednega. Zaupanje velja raziskovati v razmerjih med tistimi zgoraj in spodaj, med vlado in državljanji, med nadzorovalci in nadziranci in še kje. Porajajo se mnoga vprašanja: komu sploh zaupati, kako naj zaupamo, koliko smemo zaupati itd., kar ni nepomembno, zlasti za našo prehodno ureditev, še manj pa za tisto, kar naj bi prišlo, morda tudi potem, ko naj bi bili v Evropski uniji, v katero se nam tako mudi tudi zaradi hotenj posameznih političnih strank na Slovenskem. **Politično zdravje vsake družbe pa je temelj njene vitalnosti, ki nedvomno potrebuje javno zaupanje.**

Javnomenenjske raziskave zadnjega časa kažejo, da je zaupanje v Sloveniji v ključne družbene institucije v nenehnem upadanju. Javno zaupanje se torej zmanjšuje prav v obdobju, ko bi ga morali imeti, če ne za drugega, da bi postali integrirana družba in da bi se dokopali do tistega, kar integrirana družba sploh potrebuje, da bi to lahko bila. Mi pa smo v ureditvi, ki zaradi prehodnosti sama ustvarja koruptnost na najrazličnejših ravneh, od parlamenta in vlade navzdol, do sistemsko in prostorsko neurejenih občin, prek razdružbljanja in denacionalizacije premoženja, masovnih kršitev delavskih pravic, katerih postopki zastajajo na različnih ravneh reformiranega sodstva in še kaj. Nastajajo spori med strankarskimi politikami, ogrožene človekove pravice in državljanske svoboščine, spregledujejo se gospodarski prestopki, davčne utaje in dolg, neizvajanje stečajev nad zasebniki, koruptivna praksa in različni gospodarski, vojaškoobrambni, politični in drugi škandali, ter upada kolikor ne celo izostaja vsakršna tudi kazenska, če ne pa vsaj moralna odgovornost⁷ pri čemer se lastninjenje pogosto izraža kot grabež politične moči. To pa poleg splošnih pravnih norm terja tudi deontološke kodekse različnih poklicev, do katerih prihaja tudi

⁶ Nelken: Whom can you trust? The future of comparative criminology, v *The Futures of Criminology*, London, 1994, s. 230.

⁷ Spinellis, D.: Crimes de politiciens en fonction, *Revue internationale de criminologie et de police technique*, 1995, 1, s. 5 in 6.

pri nas v čedalje večjem obsegu na prenekaterih področjih, toda povsem zaman. Na to kažejo pojavi nerazumevanja med policisti in državljani in predvsem upadanje avtoritete oblasti in državnih organov — zlasti represivnih. Čedalje več je fizičnih napadov na policiste, dve tretjini denarnih kazni za prometne prekrške je neizterjanih, postopki pred sodišči so dolgotrajni in ne prispevajo k družbeni disciplini, politične stranke izgubljajo na svojem ugledu itd.

Javno zaupanje v oblast in državo in vse mehanizme, ki ju konstituirajo, je torej močno ogroženo in v procesu nenehnega upadanja. Kljub povečevanju števila pritožbenih mehanizmov se stanje ne izboljšuje. Narobe. **Nadzorstvo nad nadzorovalci še pogloblja nezaupanje**, ki ga ustvarja celo država sama s svojimi ukrepi po eni strani in zanemarjanjem ukrepanja zoper deviacije, po drugi. Čeprav družbena kontrolizacija razkazuje svojo moč, hkrati ko je tudi čedalje dražja, se javnost sprašuje, kaj imamo od drage države in razkošja posameznih institucij, ko pa niso zadostno učinkovite in se zapletajo tudi v medsebojne konflikte, medtem ko v parlamentu tarnajo nad nenadzorljivostjo posameznih organov, ki že po svoji naravi ustvarjajo nezaupanje, tudi pri oblasti. **Smo torej v položaju vsestranskega nezaupanja**: javnost ne zaupa politiki, oblasti in državi; oblast in politika ne zaupata državnim organom in vladi, vsi skupaj pa so nezaupljivi do posameznih segmentov volilcev.

Zato lahko govorimo o krizi državne organizacije, ker iz »resursov in inputov ne dobi maksimalnih ali optimalnih učinkov«,⁸ hkrati ko posamezni državni voditelji govore o uspehu pa so »gospodarske družbe imele milijardo čistega dobička in 1,5 milijarde čiste izgube«.⁹ To pa je položaj, v katerem gre morda iskati razloge za podobnost z miselnostjo, ki jo je opisoval Nikolaj Gogolj v svojih »Mrtvih dušah«, ko je predlagal: »Pusti rubljo govoriti«. Sprevrženost uspeha iz neuspešnosti je mogoče vzdrževati samo s koruptnostjo sistema, še posebno, če se nihče ne odziva na strukturno deviantnost in v družbi, v kateri koruptnost postaja način življenja.

3. Strpnost in ravnodušnost

Današnje razmere na Slovenskem, v katerih prevladujejo: nezaupanje, strankarskopolično nasprotovanje, različnost ciljev, nestrpnost do preteklosti, omalovaževanje naše zgodovine, psihoza bežanja z

Balkana in vključevanje v Evropo (čeprav smo geografsko v obeh), razpadanje nekaterih nekdanjih vrednot — vključno s socialno državo, nezagotovljenost pravnega reda, kljub razraščanju nadzorstvenih mehanizmov, anarhičnost gospodarstva, padanje življenjske ravni večine prebivalstva, negotova prihodnost — predvsem mladih, jalovost državne birokracije itd., **ustvarjajo izredno anomično stanje**. V njem se povečujeta kriminal in deviantnost. Upadata družbena disciplina in državljanska zavest. Lastninsko preoblikovanje spremlja nešteto ekscesov. Država dopušča različne pravne praznine, ki omogočajo prilaščanje dobrin. Državni organi so premalo učinkoviti ter pogosto tudi prostorsko, materialno in kadrovske neusposobljeni ob hkratnem spoznanju, da jih je marsikje preveč, kolikor niso predragi za tisto, kar dajejo. Tudi nezaposlenost in brezposelnost se bistveno ne zmanjšujeta in nad mnogimi podjetji visi grožnja stečajev. Ob vsem tem pa ni ustreznega političnega soglasja glede razvojnih usmeritev države. Soglasja tudi ni, ali pa je neizdelano in razparcelirano, o slovenski nacionalni varnosti — zlasti notranji. Ni prometne politike in ne kriminalne, prav tako pa smo v Evropi na repu dogodkov, kar zadeva kriminalno prevencijo. Živahnost ob nekaterih vprašanjih na posameznih področjih pa se kaže bolj za eksperimentiranje kot pa načrtno delovanje z jasnimi pogledi v prihodnost in zagotovljenimi sredstvi za njihovo uresničevanje. Tudi **nad tistim, kar je pozitivnega, velikokrat ni pravega nadzora**, saj se nenehno slišijo različni očitki, kot npr.: da ne znamo pobirati niti davkov, da nezaposleni bolje živijo s podporami kot z zjamčenimi plačami itd., do spoznanja, da imamo več kot 110.000 nezaposlenih, 70.000 ljudi na robu preživetja, 1000 brezdomcev in nekaj deset tisočev ljudi iz drugih, nekoč jugoslovanskih republik, ki imajo v Sloveniji dovoljenje za delo.

Različnost razlaganja reforme kazenskega prava nam je pri zatiranju gospodarskih prekrškov ustvarila dolgoročne negativne posledice za pravno varnost v gospodarskem in finančnem poslovanju, hkrati ko ima zakon o preprečevanju pranja denarja vrzeli, nekaterih potrebnih norm sploh še ni, na področju notranje varnosti pa so bili prej sprejeti predpisi za manj pomembne organe in dejavnosti, ki so odvisni od tistih, za katere so novi zakoni šele v postopku (Zakon o policiji, Zakon o varnostno-obveščevalni dejavnosti ali službi itd.).

Zato se nujno dogaja, da se mnoge stvari urejajo mimo legitimnih organov in brez predpisanih poti, s pomočjo raznih lobijev in prek strankarskopoličnih tokov, z različnimi možnostmi doseganja ciljev, nenazadnje tudi po načelu: »ti meni, jaz tebi«,

⁸ Jerovšek, s. 593.

⁹ Logar, R., prav tam, s. 39.

prek skritih in prikritih poti podkupovanja in na načine, ki jih je težko opredeliti za kaznive, ker jih pozitivna zakonodaja, npr. pri gospodarjenju, opira na »nesorazmernost«. To pa je gotovo težko določljiv pojem in nov »gumi paragraf«, hkrati pa izraža **strpnost do korumpiranja**, ker ga praktično uvaja in če je podkupljivost dopustna na enem, in to razmeroma zelo širokem področju, zakaj ne bi postala praksa tudi na drugem. **Korupčnost se zato nujno pogloblja in ustvarja še večje socialne razlike** od tistih, ki jih dopušča že »tale naš čas« s strukturnimi spremembami v delitvi oblasti in moči in ob lastninskem preoblikovanju, ki pomeni vračanje v kapitalizem.

Toda to »revolucionarno vrvenje« se dogaja samo v določenih skupinah in socialnih slojih višjega ranga na družbeni lestvici. Le ti si pridobivajo prednosti brez nasilja in največkrat skladno z normami ali mimo njih, toda vendarle v okviru hotenj po družbenih spremembah. Za večino ljudi pa se nič ne dogaja, vsaj ne koristnega zanje. Tudi se ne zavedajo, da se pogrezajo čedalje niže, čeprav vedo, da so vedno manj pomembni. Na to kažejo štrajki, s katerimi delavci zahtevajo delo zase in kruh za svoje otroke. Te oblike protesta so čedalje bolj nasilne in podvržene drogam, brezzdelju, neperspektivnosti, uživanju in temeljijo na upiranju avtoritetam — kakršnikoli. Če je pred desetletji kazalo, da so mladi najbolj revolucionarni in obetajoči del družbe — danes ni več tako.

To pa pomeni, da se z nami nekaj dogaja, da smo prišli v položaj negotovosti, da nam gre predvsem za danes in ne za jutri — samo za preživetje. In od tod **nekakšna strpnost in ravnodušnost večine prebivalstva**, ki tudi političnim strankam čedalje manj zaupa, bolj ko si te prizadevajo za svoj vpliv. In ker še ni pravih vrednot, ki bi se jih oprijemali kot vodila za prihodnost, se hkrati razrašča družbena nedisciplinarnost, pravih avtoritet ni več, narašča korupčnost, povečuje se nestrpnost in vsi **čedalje bolj postajamo strukturne žrtve, ki bi jih morala preučevati naša viktimologija**. Korupčnost je zato »kolektivno stanje političnega bivanja in legitimiteta javnih institucij in politik znotraj družbe«.¹¹

4. Javno ozaveščanje

Prenekatera prizadevanja za preprečevanje korupcije zlasti tam, kjer so se tega vprašanja lotili načrtno in z znanjem opozarjajo na **nujnost javne budnosti pri omejevanju kakršnihkoli vrst korupt-**

nosti. Kriminalnopolitično pozornost usmerjajo k prav določenim skupinam, predvsem pa tistim, ki naj bi bile možne žrtve te deviantnosti. S tem v zvezi pripravljajo tudi različne izobraževalne strategije, ki jih ustvarjajo po izvedbi ustreznih javnomnenskih raziskav. Zastavljena vprašanja pri raziskovanju javnega mnenja pa so že po vsebini takšna, da niso namenjena le merjenju in verifikaciji stališč, ampak vzbujajo tudi razmišljanje, ozaveščajo ter odpravljajo ravnodušnost, strpnost in nemočnost. Tako npr. vsebujejo izhodišča, da gre korupcija na račun davkoplačevalcev, da se koruptorji postavljajo nad zakon, da se je treba zoper korupcijo boriti¹² itd. Seveda pa je ključno vprašanje pri tem, kako upravljati in sploh voditi javnost in njeno mnenje zoper koruptibiliteto, da bi opravljena prizadevanja dosegla nek uspeh, da bi javnost ostala na strani odkrivanja, pregona in kaznovanja in da bi kakršnekoli akcije imele nek uspeh ne potekale v prazno.

Gotovo je **boj proti korupčnosti katerekoli družbe** ne le kriminalnopolitično, preprečevalno in kaznovavno, ampak hkrati **moralno in sploh politično vprašanje**. Politično vprašanje toliko bolj, kolikor bolj so korupcija, pojavi in procesi, s katerimi se povezuje, problem družbene morale, in kolikor bolj družbeni sistem ustvarja razmere, v katerih nastaja in se razrašča koruptibiliteta in kolikor bolj je korupciogenezo treba iskati v samih temeljih družbe.

Kolikor tako gledamo na vire korupcije v širšem smislu, to je v pomenu kakršnegakoli delovanja, ki **premešča javne dobrine vključno s pravicami v zasebno lastnino ali zasebno korist** in ustvarja privilegije in prednosti za posameznike ali skupine s tem, da ogroža skupno dobro, potem je čas, v katerem živimo na Slovenskem, sam po sebi koruptibilen in terja primerno javno ozaveščanje.

Bližnja preteklost kaže, da nismo ostali imuni pred nevarnostjo, ki grozi od korupčnosti tako samega sistema kot posameznih procesov v njem, ki se tako ali drugače odražajo kot škodljivi, ne le za družbo nasploh, ampak za novo državno organizacijo še posebej. Toda država s svojimi mehanizmi nadzorstva v glavnem ni bila institucija, ki bi vzela pobudo v svoje roke pri zatiranju korupcije, marveč **so bile to predvsem politične stranke v opoziciji**. Država se je odzivala, ne toliko zaradi koruptibilitete kot nevarnega pojava, ki jo ogroža kot družbeno organizacijo, ampak se je bolj branila pred opozicijo in njeno napadalnostjo pri pridobivanju javnosti za svojo korist, pri kateri si je obetala politične točke, ne nazadnje tudi zaradi bližajočih se volitev. **Politične stranke v opoziciji so javnosti prve**

¹⁰ Vikend magazin, št. 115, 11.—17. 2. 1995.

¹¹ Johnston v navedbi Koltoff, s. 152.

¹² Reed, s. 194.

pokazale, da je koruptnost predvsem lastnost močnih, bogatih, povzpetnikov, elit, novih kapitalistov, oblastnikov in birokratov in da pri tem ne gre toliko za kriminal revnih, marveč perfidno deviantnost višjih slojev. Le ta pa se pretežno ne kaže kot nedopustno ravnanje, ki bi bilo neposredno prepovedano, ampak gre največkrat za prikrito delovanje, ki pa ustvarja skrajno škodljive posledice in ogroža Slovenijo kot državo.

Naša javnost je bila s tem deležna radikaliziranih pogledov na slovensko koruptibiliteto, kar pa je bilo hkrati tudi močno politizirano. Politizirano z javnimi protikorupcijskimi zborovanji, ustanavljanjem protikorupcijske lige, podporo različnih civilnih gibanj in z geslom kot npr.: »Za demokratično Slovenijo — brez korupcije«¹³ ter s podobnim izražanjem stališč ter politično propagando.

Zato bi lahko rekli, da javnost, zlasti od začetka leta 1994 dalje, ni ostala neopozorjena na škodljive pojave v našem gospodarskem in političnem življenju. Javna pozornost je prišla do izraza, če ne s samimi deviantnimi pojavi, pa s t. i. protikorupcijsko koalicijo, v katero so se vključevale samo določene stranke iz opozicije. To pa za »protikorupcijsko gibanje« kot možno množično ozaveščanje javnosti ni bilo ustrezno, ker je javnost že vnaprej razdvajalo, ustvarjalo sumničavost, da za politizacijo takšne »kriminalne politike« stoje dvomljivi motivi posameznih strankarskih voditeljev in ker celotna akcija ni bila strokovno podprta z ustreznimi analizami, čeprav so politiki prepričevali, da z njimi sodelujejo tudi strokovnjaki.

Politične stranke v opoziciji so pripravile tudi več strokovnih konferenc, razgrinjale svoje poglede na gospodarski kriminal, na nezakovitosti v posameznih postopkih pred parlamentom (npr. igralnice) in se o protikorupcijskem gibanju dogovarjale celo s predstavniki katoliške cerkve.

Slovenska javnost pa je bila glede na tovrstno vpletenost v kriminalnopolitična upiranja korupciji le gledališče, v katerem se je bil politični boj, ne toliko zoper korupcijo, ampak predvsem za nekaj drugega, zlasti pa ne za tisto, zaradi česar naj bi državni zbor ukrepal, potem ko bi ugotovil, ali potrebujemo radikalnejše onemogočanje koruptnosti.

Morda je bila še najbolj oprijemljiv odraz takega antikorupcijskega odpora ustanovitev službe VOX predsednika vlade oz. posebne »pisarne«, kateri naj bi državljanji sporočali najrazličnejše nepravilnosti, birokratske nerodnosti, krivice in druge podatke in dogodke, s katerimi niso zadovoljni.

¹³ Delo, 2. 4. 1994, s. 2.

5. Vloga in pomen javnih občil

Javna občila imajo pri nas pomembno vlogo pri odkrivanju različnih negativnih pojavov tako v politiki, gospodarjenju, kulturi, športu in sploh javnem življenju. Sicer res ne odkrivajo kakšnih »Watergate« zadev, toda najbrž jim ne moremo odrekati možnosti, da vendarle ustvarijo kakšno » afero«, ki to morebiti vendarle ne bi bila, če je ne bi senzacionalizirali, zlasti tisk — ne nazadnje tudi rumeni tisk. Nekatere možnosti delovanja javnih občil sploh nastajajo zaradi posredovanja »novic«, ki pretežno temeljijo na obravnavanju »slabosti« v slovenski družbi. V tem pogledu so verjetno najbolj v ospredju pozornosti: politika, kriminal in deviantnost ter delovanje represivnih organov. Javna občila, čeprav v njih ne deluje veliko prav za določeno področje profesionaliziranih in specializiranih dejavnikov (razen morda za politiko, kulturo in šport), so prav kmalu spoznala, da so vsa navedena področja med seboj tesno povezana in da v nekem smislu pomenijo celoto. Vsako od njih pa je mogoče obravnavati ločeno in poglobljeno in z velikimi količinami informacij, ki bodisi prihajajo iz njih in o njih, bodisi iz disciplin, ki kakorkoli obravnavajo kateregakoli od njih. Vedno pa je največ zanimanja tako za kriminal in deviantnost kot za družbeno nadzorstvo z vsemi državnimi in nedržavnimi mehanizmi, ki se vanj vključujejo.

Kolikor ostajamo samo pri sporočanju o kriminalu in deviantnosti, bi se morali spomniti Ericsonove ugotovitve, po kateri je novinarsko razpravljanje o teh vprašanih enako (nizko) vrednoteno med dejavniki javnega komuniciranja kot je kriminologija na neuglednem mestu med družboslovnimi znanostmi. Če je res tako, potem morebiti to izhaja iz družbene zavrženosti tistega, kar obe stroki obravnavata — tako preiskovalno novinarstvo kot kriminologija. To pa so kakršnekoli deviacije v politiki, gospodarjenju, nadzorovanju in kjerkoli.

Naša občila zadnjih petih let niso zanemarjala nobenih oblik koruptnosti. In kakorkoli bi se novinarji med seboj diferencirali in kategorizirali po svoji politični pripadnosti (tako danes kot v preteklosti) in še po čem, so vendarle začeli problematizirati moralo in nemoralo, kriminal in deviantnost, razmerja med ljudmi in državo, vplive kaznovanja na vedenje, stanje nadzorstvenih mehanizmov in z njimi zlasti posamezne poklice, med katerimi so predvsem policisti, pazniki in sodniki — torej ključne pozicije, ki so udeležene pri izvajanju naše »kriminalne politike« — kakršnekoli. Zlasti pa niso

šla mimo njih: ne volilna korupcija, ne politična odgovornost za zlorabljanje javnih pooblastil (za to obstaja tudi državnozborska preiskovalna komisija), ne najrazličnejše sumljive transakcije, niti zlorabljanje proračunskih sredstev tja do nesmotrnega uporabljanja družbenega denarja za najrazličnejše zadeve, ki ne prinašajo želenih učinkov. Tudi nenaklonjeno, kolikor ne celo kaznovalno odstranjevanje nekaterih usposobljenih kadrov gotovo nima nič skupnega s strokovnim, profesionalnim in etičnim razporejanjem ljudi z visoko kvalificiranimi poklici. Prav tako velja omeniti vse tisto, **kar ima lahko pomen za našo nacionalno varnost**. Prav v zvezi s tem bi morali najprej načeti »odprtost pretoka informacij« že od parlamenta navzdol. Parlament in številni strankarski protagonisti v njem nikoli niso imeli kaj prida »posluha« za diskretnost vsega tistega, kar bi lahko drugi izrabljali za naše ogrožanje, vključno z »vzdrževanjem prosojnosti« slovenske oblasti in namer države v okviru njenih funkcij. Glede na bližnjo preteklost bi lahko rekli, da smo »država brez skrivnosti« in mediji izrabljajo najrazličnejše možnosti za vdiranje v tajnosti in njihovo posredovanje javnosti. Tako tudi koruptnost ni bila izjema.

Toda za tako stanje niso odgovorni mediji. Njim gre pripisati v dobro, če so se dokopali do »četrtve« oblasti (poleg zakonodajne, sodne in izvršilne) in se predstavili kot **sila, ki nadzoruje vse prejšnje**, četudi včasih škandalizira prenekatero zadevo in njihove nosilce. Najbrž moramo ugotoviti, da so naši mediji ustrezno opravili vlogo družbenih nadzorovalcev v okviru svojih dejavnosti in s strokovnim poročanjem o dejavnostih javnih služb, opozarjali na ravnanje z »javnimi viri«, posredovali različne informacije, preiskovali »afere« in pisali »zgodbe« ter poučevali ljudi o varstvu pred različnimi nevarnostmi in ogrožanjem, četudi včasih emotivno, stigmatizirajoče, senzacionalistično in brez posluha za človekove pravice in državljske svoboščine ter ne da bi upoštevali pravico do zasebnosti in domnevno nedolžnost posameznikov dokler njihova krivda ni dokazana s pravnomočno obsodbo, in čestokrat neupoštevajoč, da »isti zakoni veljajo za kogarkoli«.¹⁵

Noben medij pa ne bi smel nikoli pozabiti, da se za sporočanjem o škodljivosti kateregakoli posameznika vedno skriva v ozadju nek sistem, ki zasluži tudi njegovo pozornost. Pri koruptibiliteti pa toliko bolj, kolikor bolj je prikrita in težko dostopna.

6. Protikorupcijska politika

Četudi ni mogoče razčleniti vsega, kar se je v »našem« protikorupcijskem upiranju dogajalo, je vendarle očitno, da smo priča **temeljnemu konfliktu med političnimi interesi in med državo in družbo**. V tem sklopu zamotanih razmerij se je v Sloveniji pokazalo, da niti politične stranke niti država s svojimi institucijami niso ustrezno varovale družbe. Kajti politična morala strank z njihovimi moralnimi inovatorji in s političnimi elitami je takšna, da za stopa strakarske interese po načelu, »kar je dobro za stranko, mora biti dobro za družbo«. Pri tem pa ni vedno docela jasno, kaj je dobro za družbo, zlasti ne v obdobju »tranzicije«. To toliko bolj pomeni, da je »politika« izredno zapleteno področje upravljanja družbenih zadev in da se politična korupcija začneja že s financiranjem strank in z njihovim pridobivanjem sredstev za delovanje in ne konča s pomanjkljivimi letnimi finančnimi poročili.¹⁶ Zato gre za vire **korupcije katerekoli družbe iskati tudi v tem okolju**, kar dokazuje, kako Siziſovo delo je zatiranje korupcije in da je kriza vodenja slovenske družbe obenem kriza politike in makroekonomske regulacije v njenem temelju. In to prihaja toliko bolj do izraza, kolikor bolj se v kriminalno politiko, četudi samo pri koruptnosti, vmešavajo različni ideološki modeli in kolikor bolj se želi kriminalno prevaranje strankarskopolično spodbujati in s tem hkrati tudi prisvajati. Ne pravijo zaman, da je »politika kot priljubljeno južno sadje — oboje je pokvarljivo«¹⁷ in spet toliko bolj, kolikor manj imajo stranke »čiste roke«, četudi gre za vprašanja kot sta kriminal in deviantnost.

Razprtije ob spopadanju s korupcijo na Slovenskem se niso pokazale produktivne. Tudi niso vplivale na pozitivno zakonodajo pri njenem prilaganju novim oblikam poslovnega in organiziranega kriminala. Strankarska opozorila, različni lobiji, liga in protikorupcijsko gibanje na Slovenskem niso ustvarili ustreznega vzdušja za oblikovanje neke resnične politike zatiranja koruptnosti in »korupcije kot vhodnih vrat organiziranega kriminala«¹⁸. V bistvu se ni zgodilo nič posebnega, le veliko družbenih sil in prizadevanj je šlo v nič, tako da je »entropija« na tem področju skoraj popolna. Popolna tudi zaradi tega, ker še nismo prišli do institucionaliziranega državnega boja s kriminalom na splošno, kaj šele pri posameznih najbolj škodljivih pojavih. Kolikor se problemom v prometu, v

¹⁶ Pušenjak, D.: Računsko sodišče: Stranke se kar požvižgajo na zakon, Delo, 14. 6. 1995, s. 2.

¹⁷ Lang, s. 93

¹⁸ Schauptensteiner, s. 517.

¹⁴ Glej tudi: Vazquez, Nava, M. E., s. 170.

¹⁵ Bracey, D. H., s. 180.

zvezi z mamili in morda še kje na konvencionalnih področjih deviacij in socialne patologije upiramo načrtneje, se pri korupciji in sistemskih vprašanih astronomskega oškodovanja globalne družbe predajamo stihiji ali celo prepuščamo strankarskim razklanostim. Še več, **prilaščanje protikorupcijskega boja na strani desnice** je pri drugi strani slovenskega političnega prizorišča povzročilo očitke sistemske nelegalnosti in protidemokratskih ciljev, čeprav je protikorupcijskim prizadevanjem strank v opoziciji oz. »protikorupcijski ligi« dalo podporo kar 48,7% anketirancev¹⁹, le 27,2% pa se jih je izreklo zoper. S širšega političnega zornega kota naj bi »protikorupcijska liga skušala izvajati le pritisk na tiste institucije sistema, ki bi korupcijske pojave morale preganjati, vendar jih ne«.²⁰

Kolikor zdaj, po preteku prenekaterih političnih vnetljivih dogodkih gledamo in ocenjujemo bližnjo preteklost protikorupcijskega upiranja, lahko ugotovimo, da je bilo **zasnovano tako na pragmatizmu kot na populizmu**. Oboje je pokazalo veliko neracionalnosti, čustvenosti in celo revanšistične, cenene ter spolitizirane antikriminalne propagande. Kolikor je šlo pri tem za »antikriminalno javno mnenje«, ne moremo reči, da politično prepričevanje ni pustilo nobenega učinka, toda to je ostalo povsem neizkoriščeno. Pri tem se je znova pokazalo, da je **»kriminalno politiko«**, četudi pri »ščegetljivi« korupciji **nesmiselno strankarsko politizirati**. Še več, stranke v opoziciji, ki so snovale »protikorupcijsko ligo«, so resnično dojeti kriminalni politiki naredile »medvedjo uslugo«, saj so jo po učinkih postavile na stranski tir oz. na družbeno obrobje in to ne le za zdaj, ampak tudi za takrat, ko bo treba res nekaj storiti in to morda ne le z neko »medresorsko komisijo za proučevanje in preprečevanje sedanjih oblik kriminalitete ter za oblikovanje izhodišč celotne kriminalne politike«²¹ in ne z nekim »operativnim štabom obrambe (po 84. čl. Zakona o obrambi), ampak zlasti v okviru dejavnosti Sveta za nacionalno varnost Republike Slovenije, kadar bo prišlo do njegove instrumentalizacije. V Evropi že ostajamo na repu med tistimi, ki niso nič storili glede načrtovanja nacionalnega boja s kriminalom, četudi smo oškodovani z izgubljenimi milijardami družbenega kapitala, za katerega ne moremo dokazati, kako in kam se je »privatiziral«.

To pa pomeni, da **potrebujemo globalno in sistemsko državno protikorupcijsko politiko** in ne strankar-

skih. Strankam pa ne gre odrekati političnih pobud za omejevanje gospodarske kriminalitete in z njo tudi korupcije.

7. Korupciologija — kot znanje o spoznavanju koruptnosti

»Slovenska« kriminologija je z družbenopolitičnimi, gospodarskimi in drugimi razmerami, v katerih živimo, prišla pred nove izzive, ki jih skupaj z njimi ustvarjata še kriminaliteta in deviantnost v naši novi državi. Nanju nas opozarjajo ne le pojavi in dogodki pri nas, marveč tudi prizadevanje drugje po svetu, kjer se srečujejo z nevarnostmi, med katerimi je korupcija in vse, kar se z njo povezuje, gotovo na prvem mestu. Na prvem mestu predvsem zato, ker najbolj **ogroža katerikoli sistem in ga razjeda** predvsem »od znotraj«. Noben sloj, skupina, elita itd. ni pred njo imun, zaradi česar neredko destabilizira obstoječo ureditev, ustvarja masovno nezaupanje, ne škodujejo pa ji tudi nobene gospodarske in družbene krize. Narobe, globalne družbene težave naravnost postajajo njeno »gojišče«. Zato se ji, kot se dogaja pri nas, upira ne le država s svojim represivnim aparatom, ampak prav tako razne politične partije in stranke, da ne omenjam različnih drugih oblik, ki jih danes predstavljajo posamezna združenja »civilne družbe«. Koruptnost, verjetno bolj kot katerakoli druga deviantnost, zahteva krepitev javnega reda in ustvarja zahteve po reformah, pritiskih na politiko, predlogih za povečevanje represije ter poostritev kaznovalnosti. Ob morebitnih pojasnilih, da korupcije vendarle ne gre dramtizirati, se hkrati pojavljajo mnenja, da je nikoli ne bi smeli bagatelizirati, kajti že posamični pojavi opozarjajo na resno nevarnost, ki se skriva za njeno prikritostjo.

V naši državi živimo v razmerah, ki zaradi družbenoekonomskih, političnih, sociokulturnih in drugih tokov ter procesov verjetno še nikoli niso bile tako korupciogene kot prav v sedanjem obdobju »tranzicije« in splošnih prizadevanj za drugačnost od tistega v bližnji preteklosti. **Korupciogenezo gre torej najprej iskati v globalnih spremembah**, ki ustvarjajo najrazličnejši kriminal prilaščanja. Zato ocen o nevarnosti koruptnosti ne gre utemeljevati z uradnimi statistikami konvencionalne podkupljivosti, marveč moramo nanjo sklepati iz stanja, v katerem živimo in vrednotiti njeno nevarnost po posledicah, ki jih ustvarja bodisi sama bodisi v povezavi z drugim kriminalom in deviantnostjo. Tega so se pri nas zavedle tudi nekatere politične stranke, ki pa so to okoliščino izkoristile, ne toliko za upiranje

¹⁹ Delo, 5. 3. 1994, s. 2.

²⁰ Guzelj, Delo, 23. 12. 1994, s. 2.

²¹ Iz dela Odbora za notranjo politiko in pravosodje Državnega zbora Republike Slovenije dne 18. 5. 1995.

koruptibilnosti, temveč bolj za vse tisto, zaradi česar sploh so, vsaka na svojem političnem »bojišču« in v opoziciji. Ker koruptnost vedno najbolj ogroža zapanje v državo, so določene politične stranke najbolj izkoristile prav njeno **dramatiziranje za napade nanjo**, še posebej zato, ker je pretežno v rokah drugih političnih strank. **Koruptnost se je torej pri nas znašla v središču političnega boja**, ne toliko zaradi njene nevarnosti, temveč bolj zaradi prikladnosti za vplivanje na javni sentiment v korist pobudnikov opozicijsko zasnovanega protikorupcijskega gibanja.

Slovenija je v temle trenutku, kolikor gre za korupcijsko sceno, gotovo pod vplivi ne toliko obstoječih in že oblikovanih korupcijskih vzorcev, marveč tudi pod različnimi drugimi, zaradi sprememb in vključevanja v evropske tokove, ki so močnejše od nas samih. »Politična samostojnost ni povečala gospodarske samostojnosti, marveč jo je zmanjšala.«²² Tako tudi s »koruptnostjo« prihajamo pod tuje vplive, ki bodo za nas toliko bolj nevarni, kolikor manj bomo nanje pripravljeni in kolikor manj se jim bomo sposobni ustrezno upirati. Zato pa bi morali proučevati značilnosti lastne nastajajoče družbe, posebnosti njenega vodenja in upravljanja, poseb-

²² Mencinger, J., Delo, 22. 4. 1995, s. 48.

LITERATURA:

1. Blalock, J.: Mismanagement and corruption. **Police Studies**, Cincinnati 15 (1992) 4, s. 184—187.
2. Bracey, D. H.: Police corruption and community relations: community policing. **Police Studies**, Cincinnati 15 (1992) 4, s. 179—183.
3. Brezigar, B.: Mednarodna konferenca o goljufijah, korupciji in poslovnem kriminalu v Liverpoolu. **Pravosodni bilten**, Ljubljana (1993) 3—4, s. 97—99.
4. Ciupka, J.; Schmidt, U.: Beispiele gefällig. **Kriminalistik**, Heidelberg 43 (1990) 10, s. 507—511.
5. Ferchland, B.: Wer gut schmiert, der gut fährt. **Kriminalistik**, Heidelberg 42 (1988) 10, s. 549—555.
6. Ferlinc, A.: Kazensko pravo kot ovira pojavom korupcije. **Pravnik**, Ljubljana 41 (1986) 11—12, s. 527—532.
7. Golob, M.: Težavno spoprijemanje s korupcijo. **Teorija in praksa**, Ljubljana 25 (1988) 11—12, s. 1570—1580.
8. Jelačić, M.: Metodika odkrivanja i dokazivanja krivičnih dela primanja i davanja mita. **Bezbednost**, Beograd 33 (1991) 2, s. 141—157 in 33 (1991) 3, s. 255—265.
9. Jerovšek, J.: Razvojna kriza jugoslovanske družbe z vidika krize vodenja gospodarskih organizacij. **Organizacija in kader**, Kranj 19 (1987) 9—10, s. 589—601.
10. Johnston, M.: Corruption as a process: lessons for analysis and reform. **Police Studies**, Cincinnati 15 (1992) 4, s. 156—166.
11. Kanduč, Z.: Možnosti razvoja teoretične kriminologije v razmerah kapitalističnega zatiranja in izkoriščanja. **Revija za kriminalistiko in kriminologijo**, Ljubljana 45 (1994) 4, s. 311—325.
12. Kilian, G.: Korruption in Bauwesen. **Kriminalistik**, Heidelberg 48 (1994) 4, s. 249—254.
13. Kolthoff, E. W.: Introduction. **Police Studies**, Cincinnati 15 (1992) 4, s. 150—155.
14. Lang, K.: Korruption — postilenz unserer Tage. **Kriminalistik**, Heidelberg 47 (1993) 6, s. 363—366.
15. Markham, G. R.: Organised crime and corruption: the police. **Police Studies**, Cincinnati 15 (1992) 4, s. 175—178.
16. Middendorf, W.: »Uniterschleif und Korruption im Rahmen des üblichen ...«. **Kriminalistik**, Heidelberg 39 (1995) 3, s. 160—164 in 39 (1985) 5, s. 276—277.
17. Müller, U.; Morens, P.: Der Korruption auf der Spur. **Kriminalistik**, Heidelberg 49 (1995) 2, s. 103—106.
18. Müller, U.: Korruption in der öffentlicher Verwaltung. **Kriminalistik**, Heidelberg 47 (1993) 8—9, s. 509—516.
19. Reed, A.: Public awareness of corruption. **Police Studies**, Cincinnati 15 (1992) 4, s. 191—201.

20. Schaupensteiner, W.: Bekämpfung von Korruptionen — delinquenz. **Kriminalistik**, Heidelberg 48 (1994) 8—9, s. 514—524.
21. Schaupensteiner, W.: Korruptionen — Kartelle. **Kriminalistik**, Heidelberg 44 (1990) 10, s. 507—511.
22. Shmidt, U.: Regierungs und Vereinigungs — kriminalität. **Kriminalistik**, Heidelberg 47 (1993) 3—9, s. 521—528.
23. Seidel, B.: Nimmt die Korruption zu? **Kriminalistik**, Heidelberg 47 (1993) 1, s. 2—9.
24. Temeljna vprašanja in družbena razmerja, ki jih je treba urediti s protikorupcijsko zakonodajo. **Poročevalec**, Ljubljana (1994) 17, s. 61—68.
25. Vazquez, Nava, M. E.: Controlling corruption as a social responsibility. **Police Studies**, Cincinnati 15 (1992) 4, s. 167—174.

Politicization of resistance to corruption

Janez Pečar, L. L. D., Professor of Criminology, Rozmanova 2, 61000 Ljubljana, Slovenia

In the contemporary world, corruption is increasingly becoming not merely a criminal law problem, but above all an ethical and moral issue, which has been much stressed in criminology, as well as in other disciplines and even in politics. In Slovenia, this has been manifested in particular by the establishment of an anti-corruption league, by a corresponding movement of political parties in opposition, by the organization of a range of conferences and the general politicization of the fight against corruption, which has not in any way been reflected by formal state criminal policy. The exception to this was the institution of VOX, a special agency of the president of the government, providing citizens with the possibility of influencing the government about any irregularities. The political quarrels taking place in the struggle against corruption have not been productive and did not sufficiently mobilize the public, although public opinion polls indicate that nearly a half of respondents support the anti-corruption endeavours. Some of the political parties in opposition conceived an anticorruption movement, which was

grounded more on political pragmatism, populism and their party's interests than on specific knowledge, organization, planning, verification and definition of what corruption in fact exists. They used it above all to achieve their political goals, rather than prevent corruption. For this reason, resistance to corruption has proved to be a basic point of conflict between the interests of individual political parties and the state or society. Nevertheless, an important criminal policy problem has been addressed, giving rise to public consideration of specific deviancies, mobilized the public and warned state institutions of shortcomings which should be systematically and operatively eliminated by the state and its agreed long-term criminal policy, including prevention.

Key words: political parties, politicization, corruption, study of corruption, anti-corruption policy, confidence, mass media

UDC 323.23:343.351/.353